

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENT

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep

0030 OSLO

Landbruksdepartementet	
Saksnr. 20031 3127	Doknr. 49
Mottatt: 24 JUN 2004	ASR/ JUR
Saksbeh.: EDA	Ark.: 440
Kopi:	A/skr.:

Deres ref
200303127-/EDA

Vår ref
03/4244-4 KJO

Dato
23 JUN 2004

ODELSLOVUTVALGETS INNSTILLING NOU 2003:26 OM ODELS- OG ÅSETESRETTE - HØRING

Vi viser til brev datert 13. november 2003 fra Landbruksdepartementet.

Kommunal- og regionaldepartementet har følgende merknader til innstillingen:

Den norske odelsloven gir den eldste rett til å overta eiendommer som er å betrakte som odelsjord, jfr. Odelslovens § 12 og § 21. Dette er ikke i samsvar med samiske rettstradisjon, der yngste barn vanligvis overtar eiendommer og løsøre.

Det er vår oppfatning at det må vurderes om det er naturlig og rimelig at odelsloven i det hele tatt gjøres gjeldende i samiske områder, og særlig i Finnmark. Skal odelsloven gjøres gjeldende, så bør man ha en særregel om at odelsloven i den grad den blir påberopt og praktisert, blir praktisert slik at den ikke betyr et for sterkt brudd med en lang og godt innarbeidet tradisjon som yngste barns fortrinn til foreldres eiendom, og at denne fortrinnsretten bygger på en gjensidig forsørgelsesplikt i forhold til foreldrene.

NOU 2001:34 *Samiske sedvaner og rettsoppfatninger – bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget* redegjør for eiendomsoverdragelser i samiske områder. Her vises det til tilfeller hvor yngste barn har eller burde ha hatt førsteretten ved generasjonsskifter. Dette gjelder i hovedsak til fast eiendom, men også livdyr som er vanlig i reindriften.

Vi viser også til dom i Hålogaland lagmannsrett av 15.7.1997, hvor det slås fast at odelsloven gjelder i Finnmark, men hvor det ved domsavsigelsen ble tatt hensyn til at samiske foreldre hadde foretatt disposisjoner overfor barna i samsvar med samisk tradisjon om at yngste barn har fortrinnsrett til å overta fast eiendom. Her var situasjonen slik at yngste sønn ifølge samisk tradisjon hadde bodd på gården sammen med sine foreldre og forpliktet seg til å ta vare på foreldrene, med tinglyst boret for dem, mens den eldste hadde fått bygget opp reinflokken med grunnlag i foreldrenes rein, og fått overdratt en annen eiendom vederlagsfritt. Denne saken ble anket til Høyesterett, som nektet anket fremmet. Høyesterett fant således Hålogaland langmannsretts rettsanvendelse riktig. Vi forstår Hålogaland lagmannsrett slik at den gjerne hadde sett at loven uttrykkelig hjemler en annen rettsorden i Finnmark, enn hva tilfellet er i dag.

Denne dommen er vurdert i kapittel 6.6.3 i NOU 2003:26 Om odels- og åsetesretten, men utvalget har ikke foreslått noen lovendringer som ivaretar samiske rettstradisjoner. Utvalget viser til at det i forarbeidene til odelsloven er gitt adgang til å nekte odelsløsning, og foreslår dette som tilstrekkelig for å opprettholde samisk kulturtradisjon.

Her må man også se hen til de vurderinger som gjøres i NOU 2001: 34 Samiske sedvaner og rettsoppfatninger, der det vises til at kodifisering av samiske rettsoppfatninger og sedvaner er lite prioritert under lovgivningsprosessen, mens det for norske samfunnsforhold foretas grundige analyser og kartlegging i forbindelse med ny lovgivning. Vi beklager at Odelslovutvalget ikke har gått nærmere inn på de samiske rettstradisjoner ved eiendomsoverdragelser i samiske områder. Vi viser i denne forbindelse til ILO k-169 art. 17, der det forutsettes at "ordninger for overdragelse av landrettigheter mellom medlemmer av disse folk, og som har hevd i vedkommende folk, skal respekteres".

Dersom situasjonen skal forbli slik den er i dag, så vil det innebære at odelsaker i samiske områder må løses gjennom rettssaker. Dette er ikke en holdbar situasjon for samiske brukere av rettssystemet. Heller ikke vil alle samiske odelsrettshavere være klar over muligheten til å henvise til samisk rettstradisjon og sedvane, eller ha ressurser til å gjennomgå en rettssak. Det er derfor viktig at dette innarbeides i den nye odelsloven. Vi ber derfor om at § 12 i odelsloven, samt §§ 21 og 52 om åsetesretten vurderes i forhold til dette.

I Samarbeidsregjeringens samepolitiske plattform heter det at "i arbeid med lover og regler vil regjeringen, der det er aktuelt, søke å ta hensyn til samisk sedvane, tradisjon og interesser".

Vi vil også vise til Sametingets uttalelse i denne saken. Vi er også kjent med at Sametinget har gjort et innspill til arbeidet med NOU 2003:26, og at det er avholdt møte mellom Sametinget og odelslovutvalget om dette.

Med hilsen

Hanne Finstad
avdelingsdirektør

Kjell Opseth
rådgiver